

Ávarp á alþjóðlegum baráttudegi kvenna 8. mars. 2006 Konur og hnattvæðing – er heimurinn eitt atvinnusvæði?

Þegar þýska kvenréttindakonan og sósíalístinn Clara Zetkin bar upp tillögu um sérstakan baráttudag kvenna á ráðstefnu árið 1910 var vel tekið í hugmyndina og ári síðar var dagurinn haldinn hátíðlegur í Danmörku, Þýskalandi, Austurríki og Sviss. Þá varð reyndar 19. mars fyrir valinu en 1921 var ákveðið að þaðan í frá yrði 8. mars alþjóðlegur baráttudagur kvenna vegna þess að merkisviðburði í baráttu kvenna fyrir betri kjörum og friði hafði borið upp á þann dag. Á Íslandi hafa Menningar- og friðarsamtök Íslenskra kvenna minnst dagsins í meira en hálfa öld og í kjölfar þess að Sameinuðu þjóðirnar gerðu 8. mars að alþjóðlegum kvennadegi hafa fleiri bæst í þann hóp. Helstu bandalög launafólks á Íslandi í samvinnu við stofnanir sem láta sig jafnréttismál varða hafa á undanförunum árum notað daginn til að vekja athygli á stöðu kvenna á vinnumarkaði. Sjónum hefur oftast verið beint að launamuni kynjanna og ekki að ósekju því flestir virðast sammála um að það sé forgangsverkefni að útrýma þeim kynbundna launamuni sem hér viðgengst. Krafa um launajafnrétti var til að mynda áberandi á baráttufundi þann 24. október síðastliðinn þegar um 60 þúsund konur komu í miðborg Reykjavíkur og víða um landið til að leggja áherslu á kröfur sínar um fullt jafnrétti.

Í ár var ákveðið að nota 8. mars til að skoða áhrif hnattvæðingar á konur og vinnumarkaðinn. Hnattvæðing sem er þýðing á enska orðinu globalization er tiltölulega nýtt í orðaforða okkar Íslendinga og kannski eru margir sem hafa aldrei velt því fyrir sér hvað það þýðir. Alger bylting í samskiptatækni er einn helsti grundvöllur hnattvæðingarinnar og nægir í því sambandi að nefna að við fáum nú fréttir af viðburðum í fjarlægum heimsálfum um leið og þeir gerast og fylgjumst gjarnan með þeim í beinni útsendingu líkt og heimsbyggðin öll. Tölvutæknin hefur sömuleiðis gert það að verkum að nú skiptir fjármagn um hendur á nokkrum sekúndum svo ekki sé minnst á samgöngutæknina sem gerir okkur kleift að fara á milli heimsálfa á nokkrum klukkustundum. Enn ein birtingarmynd hnattvæðingarinnar er síaukinn flutningur fólks milli atvinnusvæða og landa og þess hefur að sjálfsgöðu gætt hér. Með undirritun samningsins um Evrópska efnahagssvæðið má í raun segja að Evrópusambandslöndin, Ísland, Noregur og Lichtenstein hafi orðið að einu atvinnusvæði. Það þýðir að Íslendingar þurfa engin sérstök leyfi kjósi þeir að stunda vinnu í aðildarlöndum Evrópusambandsins og sama gildir um ríkisborgara frá löndunum 27 sem koma hingað til starfa.

Líkt og annars staðar í Evrópu hefur íbúum af erlendum uppruna fjölgað mjög á síðustu árum. Samkvæmt nýjustu tölum Hagstofunnar eru næstum 14 þúsund erlendir ríkisborgarar með lögheimili hérlandis eða 4,6% landsmanna. Hér hefur atvinnuástand verið með þeim hætti að við höfum kallað eftir vinnuafli að utan. Fólk af erlendum uppruna ber uppi framkvæmdirnar við Kárahnjúka og sama má segja um fiskvinnsluna víða um land. Þróunin hér hefur verið með svipuðum hætti og í nágrannalöndum okkar að því leyti að það eru einkum láglaunastörf sem bjóðast fólki af erlendum uppruna. Þetta eru störfin sem við Íslendingar kærur okkur ekki um vegna þess að við teljum launin ekki boðleg. Ætlum við að teljast raunverulegt lýðræðisríki verður að tryggja að allir íbúar landsins njóti jafnréttis, óháð uppruna, kynþætti eða tungumáli. Þá er ekki einungis vísað til þeirrar sjálfsgöðu kröfu að allir fái sömu laun fyrir sömu vinnu heldur einnig þess að menntun og reynsla sé metin að verðleikum. Íslendingum þykir sjálfsagt að

menntun okkar sé talin góð og gild í öðrum löndum og því eigum við að kappkosta við að gefa þeim sem hingað koma færi á að nýta sér þá menntun sem þeir hafa aflað sér, því þannig virkjum við best mannauðinn.

Atvinnuþátttaka kvenna er mikil héraendis og mun meiri en gengur og gerist í nágrannalöndum okkar. Forsenda þessarar miklu atvinnuþátttöku er ekki bara dugnaður heldur sú einfalda staðreynd að hér er gott félagslegt kerfi sem meðal annars birtist í framsækinni fæðingarorlofslöggjöf og öflugum leikskólum. Enn er þó verk að vinna í þeim málum því oft reynist erfitt að brúa bilið frá því að fæðingarorlofi lýkur og þar til börn komast að á dagheimilum. Lenging sameiginlegs fæðingarorlofs foreldra í eitt ár myndi strax bæta ástandið og hlýtur það að verða meðal baráttumála bandalaga launafólks á næstu árum. Það er líka verk að vinna inni á heimilunum því þrátt fyrir þá staðreynd að flestir feður nýti sér rétt sinn til fæðingarorlofs er fátt sem bendir til annars en að ábyrgð á heimilisstörfum og uppeldi sé enn að lang mestu leyti á herðum kvenna. Á meðan svo er hafa karlar augljóst forskot í atvinnulífinu og því er jöfn ábyrgð inni á heimilinu í raun forsenda jafnréttis á vinnumarkaði.

Jafnréttisstofa